

Jana Dreimane

Tautas grāmatkultūra:

par Izdevējdarbības, lasīšanas, autorības vēstures biedrības 18.gadskārtējo konferenci 2010. gada 17.–21.augustā Helsinkos

Konferences logo

2010.gada augusta pirmspēdējā nedēļa Somijas galvaspilsētā bija karsta tiešā un pārnestā nozīmē. Itin bieži starp mākoņiem uzspīdēja spoža saule, lietus gaidās virvoja sutīgs gaiss. Garas apmeklētāju rindas drūzmējās pie centrālajiem tūrisma objektiem: Helsinku Doma un svētā Nikolaja katedrāles. Reklāmu displeji sabiedriskajā transportā un citviet ik brīdī vēstīja, ka nedēļas nogalē Helsinkos gaidāmi divi populārās ģitru rokgrupas "U2" koncerti — tādēļ pilsētas viesnīcās bija aizņemtas itin visas, pat vispiecīgākās istabiņas un greznākie luksusa numuri.

Arī pilsētas vēsturiskā centra — Senāta laukuma (būvēts 19.gadsimta sākumā pēc prūšu izcelsmes arhitekta Karla Ludviga Engela projekta) — kreisajā pusē, kur atrodas Helsinku Universitāte un Somijas Nacionālā bibliotēka*, neraugoties uz studentu vasaras brīvlaiku, valdīja rosība. Piecas dienas Somijas vecākā un lielākā augstskola uzņēma starptautiskās Izdevējdarbības, lasīšanas, autorības vēstures biedrības (*Society for the History of Authorship, Reading and Publishing, SHARP*) 18.gadskārtējās konferences "Tautas grāmatkultūra" (*Book Culture from Below*) dalībniekus. Referātus vien tajā nolasīja vairāk nekā 200 mediju, grāmatniecības un bibliotēku vēstures pētnieki no ASV, Kanādas, Lielbritānijas, Austrālijas, Vācijas, Francijas, Nīderlandes, Argentīnas, Dienvidāfrikas, Jaunzēlandes un Singapūras. Bija pārstāvētas arī visas Skandināvijas, Baltijas valstis un Krievija. Konferences darbs ritēja četrās plenārsēdēs un 64 nelielās tematiskās grupās.

Konferences organizācijas komitejas vadītājs, Helsinku Universitātes Mākslu fakultātes Filozofijas, vēstures, kultūras un mākslas studiju nodaļas pētnieks Jyrki Hakapää

Galvenā konferences organizatore bija SHARP, kuras birojs atrodas ASV, taču pasākuma rīkošanā līdztekus Helsinku Universitātei bija iesaistīta arī Somu Literatūras biedrība (*The Finnish Literature Society, SKS*), Somijas zviedru Literatūras biedrība (*The Society of Swedish Literature in Finland*) un Somijas Nacionālā bibliotēka. Organizatoru skaitā bija arī Ziemeļvalstu-Baltijas-Krievijas grāmatniecības, bibliotēku un lasīšanas vēstures pētnieku apvienība (*The Nordic-Baltic-Russian Network on the History of Books, Libraries and*

Reading, *HIBOLIRE*) un Ziemeļvalstu viduslaiku studiju centrs (Nordic Centre for Medieval Studies, NCMS).

Sesijas dalībnieki klausās stāstījumu par Latvijas publiskajām bibliotēkām 1986.–1990.gadā

Sesija Modernās bibliotēkas

19.augusta rīta sesijā “Modernās bibliotēkas” sniedzu priekšlasījumu “Publisko bibliotēku krīze Latvijā padomju okupācijas pēdējā piecgadē (1986–1990)”. Neraugoties uz konferences tematisko sadrumstatotību, daudzu sekciju vienlaicīgu norisi dažādās, savstarpēji attālās ēkās, sekcija bija kupli apmeklēta. Priekšlasījums raisīja interesi un plašus komentārus. Tika jautāts par publisko bibliotēku komplektēšanas avotiem padomju okupācijas gados. Tallinas Universitātes doktorants, Tartu publiskās bibliotēkas direktors Asko Tamme papildināja referātā uzskaitītos bibliotēku krīzes cēloņus (informācijas cenzūra, nabadzīgs jaunizdotās literatūras klāsts, daiļliteratūras saturiskā vienvērdība un neatbilstība lasītāju interesēm, nepietiekams kultūras iestāžu finansējums, mazkvalificēts un neatsaucīgs bibliotēku personāls) ar savu pieredzi — nebija vajadzības iet uz bibliotēku, jo sev nepieciešamo literatūru varēja iegādāties grāmatveikalā. Bibliotēku infrastruktūra bija tik nožēlojama, ka tā nevarēja pievilināt lasītājus.

Klausītāji arī vēlējas zināt, kad tiks uzcelta Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) ēka, vai kopš padomju gadiem mainījusies LNB krājuma komplektēšanas politika. Kuluārsarunās īpašu interesi par Latvijas jaunāko laiku vēsturi pauda Minesotas Universitātes Imigrācijas vēstures pētniecības centra (*The Immigration History Research Center*) programmu direktore Elizabete Heivena Holija (*Elizabeth Haven Hawley*). Centra pārzinā ir vērīnīga Amerikas latviešu, galvenokārt Minesotas latviešu kopienas, materiālu kolekcija, kam būtu nepieciešama zinātniska apstrāde. Savukārt Boras (Zviedrija) Universitātes koledžas Zviedrijas Bibliotēku un informācijas zinātnes skolas lektors, *HIBOLIRE* padomes loceklis Magnuss Torstensons (*Magnus Torstensson*) po-

pularizēja 1989.gadā dibināto Boras bibliotēku muzeju (*Biblioteksmuseet Borås*), kurā parādīta Zviedrijas tautas (publisko) bibliotēku attīstība. Tagad interesei pieejama īsfilma par muzeju angļu valodā. Viņš ar prieku atcerējās veiksmīgo sadarbību ar Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas mācībspēkiem un studentiem starptautiskā nozares studentu simpozija *Bobcatsss* organizēšanā, kas 2004.gadā notika Rīgā. Diemžēl pēdējos gados Latvija ir maz pārstāvēta kopējos Ziemeļvalstu-Baltijas, Zviedrijas-Latvijas bibliotēku zinātnes un bibliotēku vēstures projektos ierobežoto finansiālo iespēju dēļ. Turpmāko sadarbību jo vairāk apdraud tas, ka Ziemeļu Ministru padome — *HIBOLIRE* līdzšinējā finansētāja — nav atvēlējusi naudu apvienības aktivitātēm 2011.gadā.

Vēstures paralēles

Konference bija vērtīga salīdzinošās bibliotēku un lasīšanas vēstures aspektā. Lielāko uzmanību Zviedrijas, Somijas un Igaunijas pētnieki veltīja bibliotēkām un lasīšanai 19.gadsimta beigās un 20.gadsimta sākumā. Alekseja Apiņa vadībā latviešu grāmatniecība un lasīšanas kultūra 19.gadsimtā ir pētīta padziļināti (sk. “Grāmata latviešu sabiedrībā, 1856–1870”, 1987). Latvijas un Somijas bibliotēku attīstība 19.gadsimta pirmajā pusē bija ievirzījies līdzīgās slīdēs, ko lielā mērā noteica abu valstu atrašanās vienā politiskajā pakļautībā. Somijā, tāpat kā Latvijā, lauku iedzīvotāji lasāmvielu varēja iegūt draudžu bibliotēkās, ko parasti baznīcas telpās iekārtoja luterāņu mācītāji. Tajās dominēja reliģiskā literatūra, kas arī visbiežāk bija pieprasīta. Somijas draudžu bibliotēkās lasītājiem visvairāk tikusi izsniegta Bībele. Referente, Iveskiles Universitātes doktorante **Sofija Kotilainena** gan nepaskaidroja, vai Bībele tika izsniegta izmantošanai dievkalpojumā vai lasīšanai mājās. Latvijā jau 18.gadsimta otrajā pusē — 19.gadsimta sākumā katrā mājā bija vismaz viena Bībele un dziesmu grāmata.¹ Līdzīgi kā Latvijā, Somijā visvairāk izsniegta (lasītā) daiļliteratūra bija populārā vācu rakstnieka, mācītāja Kristofa fon Šmīda (*Christoph von Schmid*, 1768–1854) reliģiskais stāsts “Grāfa lielmāte Genoveva” (tulkojuma pirmizdevums Latvijā 1845. gadā, vēlāk izdota daudzkārt), kurā A.Apiņa vārdiem izsakoties, “(..) galvenais ir romantiskā viduslaiku vide un notikumi, aizkustinoša pārdzīvojuma kondensāts.”³ K.Šmīda stāsti tolaik bija populāri visā Eiropā.

Pārsteidzošais analfabētisms

Neticams šķita vairāku referentu paustais fakts, ka vēl 19.gadsimta vidū lielākā daļa Somijas iedzīvotāju bija pilnīgi vai daļēji analfabēti. Tikai starpkaru periodā 20.gadsimtā Somijā likvidēts analfabētisms, taču

daudziem mājās joprojām bijusi tikai viena vai divas grāmatas. Diemžēl ziņojumos netika diferencēta lasīt un rakstītprasme, tādēļ ārzemju viesiem varēja rasties maldīgs priekšstats par Somijas kultūras attīstību. Ņemot vērā to, ka līdz vispārējās izglītības ieviešanai lasītprasme nebūt neietvēra arī rakstītprasmi, Somijas iedzīvotāju rakstprātības līmenis 19.–20.gadsimtā bija atbilstošs Eiropas tendencēm. 19.gadsimta 80 gados prata lasīt vairāk nekā 87% Somijas iedzīvotāju (Latvijā — Vidzemē un Kurzemē lasīja jau ap 75–80% latviešu³), taču tikai 13% — arī rakstīt. A.Apīnis noskaidrojīs lasītprasmes līmeni latviešu sabiedrībā 19.gadsimta 40. un 80.gados, taču rakstītprasmes izplatība Latvijā, vismaz agrīnajā periodā, līdz šim nav pētīta.

Livonijas superintendants Hermanis Samsons

Ar Livonijas pirmā superintendanta Hermaņa Samsona (*Hermann Samson*, 1579–1643) dzīves gājumu un literāro mantojumu konferences dalībniekus iepazīstināja Tartu Universitātes Arheoloģijas un vēstures institūta doktorante **Viviāna Sīrmane** (*Sirmann*). Hermanis Samsons dzimis Rīgā. Vispirms studējis Rostokā, tad protestantisma šūpulī Vitenbergā, kur 1605.gadā ieguvis maģistra grādu teoloģijā un uzsācis mācītāja karjeru. Pēc dažiem gadiem atgriezies Rīgā, kur kalpojis kā mācītājs sākumā Doma baznīcā, pēc tam Pētera baznīcā draudzē. Laikabiedriem bija pazīstams kā izcils Bībeles zinātnis un enerģisks jezuītu apkarotājs. 1621.gadā ar īpašu apsveikuma sprediķi viņš Rīgā sagaidīja Zviedrijas karali Gustavu Ādolfu (šis brīdis ir atspoguļots Rīgas Doma baznīcā vitrāžā), kurš vēlējās Livonijā atjaunot Polijas valdīšanas laikā krietni vājināto luteriskās baznīcā varu. Pēc tam H.Samsona karjera strauji virzījās augšup: 1622.gadā Gustavs Ādolfs viņu iecēla par Livonijas superintendantu. 1631.gadā H.Samsons kļuva par jaundibinātās Rīgas ģimnāzijas rektoru un teoloģijas profesoru, divus gadus vēlāk — par nule nodibinātās Livonijas virskonsistorijas jeb augstās konsistorijas (Tartu) viceprezidentu. 1640.gadā Zviedrijas karaliene Kristīne viņu iecēla muižnieku kārtā.

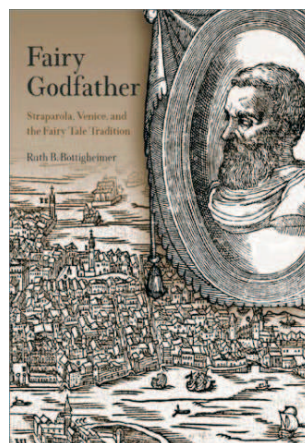
V.Sīrmane informēja, ka 2006.gadā Lundas (Zviedrija) Universitātes doktorants Džeimss Dobrefs (*James Dobreff*) aizstāvēja promocijas darbu par H.Samsona saraksti ar viņa kādreizējo studiju biedru, Zviedrijas kancleru Akselu Uksenšērnū (*Axel Oxenstierna*, 1583–1654). Disertācijā ietverta H.Samsona publikāciju bibliogrāfija, kur uzskaitīti 65 iespieddarbi, lielākā daļa — sprediķi. Tie bija veltīti visdažādākajām laikmeta aktualitātēm: jezuītu kontrreformācijai, kalvinismam, nāvējošajam mērim, kas 17.gadsimta sākumā plosījās Latvijas teritorijā, arī Rīgā, iespējamajam komētas triecienam 1618.gadā, turku ekspansijai Eiropā, raganu un burvju apkarošanai. V.Sīrmane, tāpat kā citi H.Samsona pētnieki, uzsvēra — superintendanta sprediķi bija plaši un rūpīgi izstrādāti, tiem bija ne vien didaktiska, bet arī izzinoša vērtība. Cerams, ka

V.Sīrmanes pētījumi krietni papildinās Latvijā cirkulējošo, trūcīgo informāciju par H.Samsonu un mainīs valdošo, nievājošo priekšstatu par šo izcilo personību. V.Sīrmane tika informēta, ka LNB Reto grāmatu un rokrakstu nodaļa sastādījusi Latvijā izdoto ārzemju seniespiedumu kopkatalogu, kas varētu būt noderīgs arī Livonijas vēstures pētniekiem.

Jauni pētniecības aspekti

Zinātņu konverģences procesā humanitārās nozares iegūst jaunas dimensijas. Tā ASV un Somijas grāmatzinātnē sāk dominēt filoloģiskā ievirze. Tiek pētīta **tautas pasaku transformācija un ietekme uz cittau-**

Stouni Brūka Universitātes (Stoni-Brook, Nujorka) profesore Ruta Botigheimer (Ruth Bottigheimer) iepazīstina klausītājus ar pasaku vēsturi

Rutas Botigheimeras pazīstamākā grāmata "Fairy Godfather: Straparla, Venice and the Fairy Tale Tradition" (2002) veltīta literāro pasaku aizsācēja Džovanni Straparolas dzīvei un daiļradei

"Kādēļ angloamerikāņu folkloristu skola ignorē brāļu Grimmu nopelnus tautas pasaku transformācijā un adaptācijā?" R. Botigheimerai vaicā Tartu Universitātes bibliotēkas Zinātnes centra vecākais pētnieks Jirgens Beijers (Jürgen Beyer)

tu autoru literārajām pasakām, salīdzināti viena autora pasaku izdevumi dažādās valstīs un valodās. Jau no 16.gadsimta, kad pirmais zināmais literāro pasaku autors Džovanni Straparola (*Giovanni Francesco Straparola*, ap 1480–1557) sāka vākt itāļu tautas pasakas un ievīt to motīvus savā daiļradē, par pašsaprotamu rakstnieku stratēģiju kļuva ārzemju pasaku pielāgošana vietējās sabiedrības ētiskajiem un didaktiskajiem priekšstatiem. Diemžēl ārzemju pasaku ietekme uz latviešu tautas un literārajām pasakām nav populārs zinātniskās pētniecības darba lauks, kaut gan ikdienas pieredze liek domāt — neviens bērns nav izaudzis bez pasaku grāmatas.

ASV bibliotēku vēsturē viena no vismazāk pētītajām lappusēm ir afroamerikāņu bibliotēku veidošanās. ASV dienvidu štatos tās sāka dibināt tikai 20.gadsimta sākumā. Nedz valsts, nedz pašvaldības, nedz bagātie kultūras mecenāti tās nefinansēja. Afroamerikāņu bibliotēku uzturēšana bija pašu melnādaino ASV iedzīvotāju ziņā. Pēc bibliotēkvēsturnieces Šerilas Knotas Melounas (*Cheryl Knott Malone*) aprēķiniem, 20.gadsimta 30.gados ASV dienvidos darbojās vismaz 99 afroamerikāņu bibliotēkas. Tās pastāvēja līdz pat 60.gadu beigām, kad publisko institūciju desegregācijas procesā vairs nebija aktuālas.

Š.Melouna vērtējusi nelielās Taileras (*Tyler*) pilsētiņas afroamerikāņu bibliotēkas krājumu, izmantojot divus ieteicošos bibliogrāfiskos rādītājus (Ņujorkas Publiskās bibliotēkas sastādītos "The Negro: A Selected Bibliography", 1930–1954; *H.W. Wilson* "Standard Catalog for Public Libraries", 1930–1967). Viņa noskaidrojusi, ka Taileras melnādaino iedzīvotāju bibliotēka ietvēra vairākus nozīmīgus afroamerikāņu kultūras, vēstures izziņas resursus, tomēr salīdzinājumā ar pilsētas publisko bibliotēku tā bija neliela un nesistemātiski veidota. Jāpiebilst, ka ASV Amerikas Bibliotēku asociācija (*American Library Association, ALA*) joprojām sastāda ieteicošos bibliogrāfiskos rādītājus publiskajām bibliotēkām, kas ir lielisks palīglīdzeklis kvalitatīva un aktuāla krājuma veidošanā, jo atvieglo orientēšanos plašajā jaunizdoto grāmatu klāstā. Kā liecināja Š.Melounas referāts, tie ir noderīgi arī bibliotēku vēstures pētniecībā. Vai arī Latvijas bibliotēku nozarē nevajadzētu atgriezties pie šādu resursu veidošanas — vismaz tai bibliotēku mērķauditorijai (bērni, jaunieši), kuras informacionālās intereses ne vienmēr tiek pietiekami respektētas?

Par populāru pētījumu priekšmetu kļuvusi zemāko sociālo slāņu (zemnieku, strādnieku, notiesāto u.c.) lasīšanas kultūra. Tiek analizēts zemnieku privātbibliotēku saturs un apjoms sociālajā un ekonomiskajā kontekstā. Piemēram, Īrijas Nacionālās universitātes (*National University of Ireland, Galveja*) pētniekam Džonnam Muldenam (*John Moulden*) izdevies rekonstruēt nelielas īru zemnieku ģimenes grāmatu krājumu, kurā

19.gadsimta sākumā bija 40 dziesmu burtnīciņas un 20 prozas izdevumi. Tie bija nelieli, ļoti plāni un lēti, iegādāti tuvējās pilsētas tirgus apmeklējuma reizēs. Dziesmu burtnīciņu pārsvars liecina par noturīgo dziedāšanas tradīciju īru sabiedrībā 19.gadsimtā — bija svarīgi ne vien saglabāt no paaudzes paaudzē pārmantoto dziesmu repertuāru, bet arī papildināt to ar jaunām, aktuālām, interesantām kompozīcijām.

Ņujorkas pilsētas universitātes (*The City University of New York*) koledžas Krimināltiesību bibliotēkas vadītājs un kriminoloģijas docētājs **Lerijs Sallivans** (*Larry Sullivan*) ziņoja, ka pēdējā divdesmitgadē dramatiski pieaugusi notiesāto (sevišķi Kaukāza izcelsmes) interese par skandināvu mitoloģiju. Cietumu monitoringa

institūcijas apgalvo, ka tā kļuvusi par populārāko reliģisko novirzienu ieslodzījumbūvē. Tā kā skandināvu senā reliģija kultivē atreibību un varmācību, oficiālās varas iestādes panākušas to popularizējošās literatūras aizliegumu. Taču tas ir pretrunā ASV Konstitūcijā garantētajām tiesībām

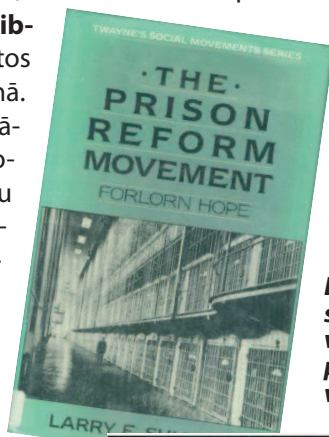
uz vārda un reliģisko brīvību. Kaut arī vairākas tiesas ir apstrīdējušas skandināvu mitoloģijas literatūras (arī radikālo islāma virzienu literatūras) aizliegumu cietumos, daudzviet tas joprojām ir spēkā. Vai reliģiskās, mitoloģiskās literatūras lasīšana var veicināt varmācību, vai drīkst šo lasāmvielu aizliegt?

Pēdējos gados Lielbritānijas cietumos tiek organizētas ieslodzīto lasīšanas grupas. Tām tiek ļauts patstāvīgi (bez bibliotekāru vai administrācijas iejaukšanās) izvēlēties lasāmvielu, kas pēc tam tiek pārrunāta kopīgās sanāksmēs. Roehamptonas Universitātes (*Roehampton University*) pētniece **Dženija Hārtlija** (*Jenny Hartley*) noskaidrojusi, ka ieslodzīto lasīšanas intereses ir tādas pašas kā citām sociālajām grupām. Pārsvārā tiek lasīti bestselleri, ievērojamu personu biogrāfijas. Projekta galvenais mērķis nav ieslodzīto pāraudzināšana, bet gan komunikabilitātes veicināšana, jo daudziem kontaktēšanās ar līdzcilvēkiem, sava viedokļa paušana un citu uzklaušanās sagādā problēmas.

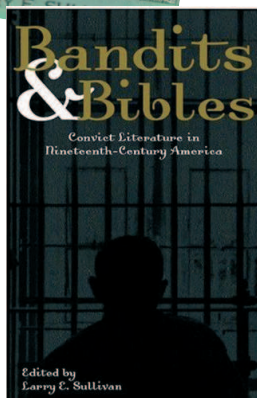
Pēdējos gados Lielbritānijas cietumos tiek organizētas ieslodzīto lasīšanas grupas. Tām tiek ļauts patstāvīgi (bez bibliotekāru vai administrācijas iejaukšanās) izvēlēties lasāmvielu, kas pēc tam tiek pārrunāta kopīgās sanāksmēs. Roehamptonas Universitātes (*Roehampton University*) pētniece **Dženija Hārtlija** (*Jenny Hartley*) noskaidrojusi, ka ieslodzīto lasīšanas intereses ir tādas pašas kā citām sociālajām grupām. Pārsvārā tiek lasīti bestselleri, ievērojamu personu biogrāfijas. Projekta galvenais mērķis nav ieslodzīto pāraudzināšana, bet gan komunikabilitātes veicināšana, jo daudziem kontaktēšanās ar līdzcilvēkiem, sava viedokļa paušana un citu uzklaušanās sagādā problēmas.

Diskusijas un secinājumi

Gan plenārsēžu, gan sekciju referenti mēģināja skaidrot grāmatniecības izpēti "no apakšas" (*Book history, Library history from below*) teorētiskās nostādes. Kādu sociālo grupu lasīšanas kultūra, izdevējdarbība būtu jāpēta? Skaidras atbildes netika sniegtas, jo pētniekam jātiecas pēc iespējas vispusīga izvēlētā temata

Lerijs E. Sallivans sarakstījis vairākas grāmatas par ASV cietumu vēsturi.

Dažkārt konferences plenārsēdēs par grāmatniecības teorijas jautājumiem izcēlās tikpat karstas diskusijas kā Saeimā par jauniem likumiem vai likumgrozījumiem

atspoguļojuma. Centieni ielogot realitāti teorētisko konstrukciju rāmjos var deformēt īstenības attēlu. Grāmatniecības procesus jācenšas analizēt ne vien politiskās, bet arī sociālās un ekonomiskās situācijas kontekstā. Izmantojams plašāks vēstures avotu spektrs — ne vien varasiestāžu dokumenti, zinātniskās un preses publikācijas, bet arī privātpersonu vēstules, memoāri, ieraksti grāmatās u. c.

Tika atzīts, ka lasīšanas teoriju izmantošanas iespējas grāmatniecības vēsturē ir visai ierobežotas. Eiropas un ASV zinātniskajā literatūrā daudzkārt analizēta vācu vēsturnieka Rolfa Engelsinga (*Rolf Engelsing*) tēze par lasīšanas revolūciju 18.gadsimta beigās Vācijā, ko viņš aprakstīja 1974.gadā grāmatā "Pilsonis kā lasītājs: lasīšanas vēsture Vācijā 1500.–1800.gadā" (*Der Burger als Leser : Lesergeschichte in Deutschland 1500–1800*). Viņš apgalvoja, ka notikusi strauja pāreja no intensīvās lasīšanas (vienas grāmatas, piemēram, Bībeles, daudzkārtējas lasīšanas) uz ekstensīvo lasīšanu (arvien jaunu grāmatu, žurnālu, laikrakstu, literatūras žanru apguvi). Grāmatzinātnieki, piemēram, Roberts Darntons norāda, ka abi lasīšanas veidi pastāvēja vienlaicīgi. **Lasīšana nav lineārs un unificējams process.**⁴ R.Engelsinga tēze attiecināma tikai uz 18.gadsimta Vāciju, turklāt uz grāmatu, nevis periodikas lasīšanu.

Konference demonstrēja grāmatzinātnes un bibliotēkvestures pētniecības objekta pārvirzi no greznu karaļnamu, muižu bibliotēkām, ierēdņu kabinetiem, kur tika noteikta grāmatniecības politika un īstenota cenzūra, uz vienkāršās tautas grāmatplauktiem un "lētajām", vizuāli necilajām grāmatīņām. Vēstures procesos tām nereti bijusi daudz svarīgāka loma nekā dažam grezni apvākotam sējumam. Tā kā ilgajos padomju okupācijas gados latviešu grāmatniecības un bibliotēku vēstures pētnieki bija spiesti uzmanību fokusēt vienīgi uz zemnieku un strādnieku kultūru (turklāt latviešu vairākums līdz 19.gadsimta vidum veidoja zemāko sabiedrības slāni) un grāmatas sociālajām funkcijām, mums šāda pārvirze nav bijusi nepieciešama. Latvijas grāmatniecības un bibliotēku vēstures speciālistu galvenā problēma — saglabāt pētniecības kontinuitāti arvien ierobežotāka finansējuma apstākļos.

(Bendžamina un Niklāsa Ekmaņu foto)

- ¹ Kopš 2006.gada Helsinku Universitātes bibliotēka un Somijas Nacionālā bibliotēka ir neatkarīgas organizācijas. Kopš 2010.gada 1.janvāra Helsinku Universitātes bibliotēka ir patstāvīga Helsinku Universitātes struktūrvienība.
- ² Apinis, Aleksejs. Latviešu grāmatniecība. 1987. 127.lpp.
- ³ Turpat, 145.lpp.
- ⁴ Turpat, 325.lpp.
- ⁵ Sk.: **Darnton, Robert.** Reading, Now and Then. HuffingtonPost.com [tiešsaiste] October 5, 2009 [skatīts 2010.g. 28.okt]. Pieejams: http://www.huffingtonpost.com/robert-darnton/reading-now-and-then_b_308767.html.

* Kopš 2006.gada Helsinku Universitātes bibliotēka un Somijas Nacionālā bibliotēka ir neatkarīgas organizācijas. Kopš 2010.gada 1.janvāra Helsinku Universitātes bibliotēka ir patstāvīga Helsinku Universitātes struktūrvienība.